

Zajedno stvarajući rast i radna mjesta: Novi početak za Lisabonsku strategiju

Europska komisija*

UDK: 331.5:364.23(4-67 EU)

*Izvještaj Europske komisije koji je 2005. godine njegov predsjednik José Barroso izložio na proljetnom zasjedanju Europskog vijeća oslovljava (kao i samo proljetno zasjedanje) europska ekonomska i socijalna pitanja u kontekstu isteka prve polovice ambiciozne Lisabonske strategije donesene 2000. godine. Njom su se članci država i vlada obavezali Europsku uniju učiniti najdinamičnijom i najkonkurentnijom na znanju utemeljenom ekonomijom, koja je ujedno sposobna postići održivi ekonomski rast s brojnijim i boljim radnim mjestima, snažnijom socijalnom kohezijom te poštovanjem okoliša. Međutim, rezultati do sada nisu odgovarali aspiracijama rasta i visoke zaposlenosti, proces je učestalo zapinjao i bio raspršen na implementacijskom i pravnom planu. Stoga je ovaj izvještaj zamišljen kao novi vjetar u leđa Lisabonskoj strategiji koji bi pružio oštiri fokus i transparentnije mehanizme u postizanju zajedničkog cilja. U glavnim smjernicama to znači: **učiniti Europu privlačnijim mjestom za investiranje i rad, poticanje znanja i inovacije za rast, te stvaranje brojnih i boljih radnih mjesta.***

Naglasak je na poticanju tehnološkog razvoja, infrastrukture, usluga, poduzetništva i konkurentnosti kao put koji će donijeti rast te veći broj i bolju kvalitetu poslova. Od mjera socijalne politike naglasak je na razvoju i dostupnosti visokog i cjeloživotnog obrazovanja, te usklađivanju radnih i obiteljskih obaveza u kontekstu novih demografskih obrazaca. U ovome Komisija računa na partnerstvo svih dionika, od regionalnih i nacionalnih vlada, preko poslovnog sektora do civilnog društva. Tijekom 2005. godine ove su smjernice utjelovljene u većem broju europskih dokumenata.

Ključne riječi: gospodarski rast, zapošljavanje, obrazovanje, poticanje inovacija, poticanje investicija, Europska unija.

RASTIRADNAMJESTA U CENTRU PAŽNJE

Jedinstveno tržište, euro, i nedavno proširenje ukazuju na **potencijal Unije za ostvarenje ambicioznih ciljeva.** Tijekom

pola stoljeća Unija je izgrađivala mir i prosperitet mijenjajući gospodarski, socijalni i politički prostor. To je postigla uspostavljanjem zajedničkih ciljeva i suradnjom Unije i zemalja članica, vlada i civilnog društva, tvrtki i građana u njihovom postizanju. Ista

* Ovaj se dokument, punog izvornog naziva *Communication to the Spring European Council: Working Together for Growth and Jobs* može naći na web stranicama EU, na adresi: http://europa.eu.int/growthandjobs/pdf/COM2005_024_en.pdf

je dinamika u ožujku 2000. pokrenula lansiranje dalekosežnog programa reforme na lisabonskom Europskom vijeću označivši put prema konkurentnoj i inkluzivnoj ekonomiji znanja, nudeći europski odgovor na hitne izazove s kojima je suočen naš kontinent.

Danas vidimo da je kombinacija gospodarskih uvjeta, međunarodne neizvjesnosti, sporog napretka u zemljama članicama te postepenog gubitka usredotočenosti dozvolila da se Lisabon izbacila iz tračnica. Ipak izazovi su, ako išta, postali hitniji s obzirom na globalnu konkurenciju i starenje stanovništva; čimbenika koji su još očitiji danas nego prije pet godina. Tu procjenu dijeli i izvještaj koji je predstavila grupa visokih predstavnika kojom predsjedava Wim Kok.¹ On naglašava **nedovoljan napredak** Europe s obzirom na ostvarivanje ciljeva Lisabonske strategije. Odgovor je ponovno uspostavljanje povjerenja u sposobnost Europe da stvori uvjete za postizanje ciljeva. Europa se može nadograđivati na temelju svojih bogatih tradicija i raznolikosti, svojeg jedinstvenog socijalnog modela, te crpiti dodatnu snagu iz nedavnog proširenja, koje ju čini najvećim jedinstvenim tržištem i najvećim trgovinskim blokom na svijetu.

Najvažniji zaključak Kokovog izvještaja je da »je promicanje rasta i zaposlenja u Europi idući veliki europski projekt«. Komisija predlaže pomicanje naglaska Lisabonske agende na djelovanje koje promiče **rast i radna mjesta** na način koji je u potpunosti **usklađen s ciljevima održivog razvoja**. Djelovanje koje potpada pod ovu strategiju trebalo bi osnažiti potencijal Unije da zadovolji te dalje razvije ekološke i socijalne ciljeve. Međutim, trenutni izazov predstavlja kako definirati strategiju koja se bavi područjima u kojima Europa nema mnogo uspjeha (na primjer, stagnirajući rast i nedostatan stvaranje radnih mjesta).

Ova strategija treba napredovati kroz obnovljeno partnerstvo između zemalja članica i Unije – uz potpuno uključivanje socijalnih partnera. Nova Lisabonska agenda je nužno obimna, no za njen uspjeh bit će ključan nevelik skup strateških prioriteta. Na njih se moramo usredotočiti kako bi osigurali uspjeh cjeline. Postizanje rezultata bit će presudno, a poboljšanje postojećih mehanizama koji služe u tu svrhu hitno potrebno. To zahtijeva usredotočenu i učinkovitu radnu metodu za implementaciju strategije koja veže Uniju i zemlje članice. Da bi to bilo moguće, u Lisabonskoj agendi moraju participirati svi dionici na razini EU-a kao i na nacionalnim, regionalnim i lokalnim razinama: zemlje članice, europski građani, parlamenti, socijalni partneri i civilno društvo te sve institucije Zajednice. Svi bi oni trebali doprinijeti stvaranju budućnosti Europe. Jer ipak, svi će imati koristi od budućnosti koju Lisabonska agenda pokušava stvoriti. Bit obnovljene Lisabonske strategije je usmjeravanje ovog potencijala prema građanima. Njezina srž je otvaranje mogućnosti i zajedničke vizije napretka.

Čvrsti makro-ekonomski uvjeti i politike

Čvrsti makro-ekonomski uvjeti su presudni za stvaranje temelja u nastojanjima povećanja potencijala rasta i stvaranja radnih mjesta. Osobito će biti presudna kontinuirana potraga za makro-ekonomskim politikama orijentiranim na stabilnost i čvrstim proračunskim politikama. Vlade moraju, istovremeno zadržavajući ili uspostavljajući dobro osmišljene javne financije, maksimalizirati doprinos rasta i zaposlenosti.

Promjene predložene Paktu o stabilnosti i rastu Europske unije – pravila na

¹ Izvještaj grupe visokih predstavnika o Lisabonskoj strategiji, predsjedava Wim Kok, studeni 2004. (http://europa.eu.int/growthandjobs/index_en.htm).

razini EU-a koja usmjeravaju nacionalne proračunske strategije – trebale bi otići korak dalje u stabiliziranju gospodarstva, istovremeno osiguravajući potpunu ulogu zemalja članica u stvaranju uvjeta za dugoročan rast.

Produktivnost i zaposlenost

Lisabonska strategija kroz pojačanu konkurentnost pridaje jednaku važnost i povećanju zaposlenosti i produktivnosti.

Tržištima rada mora se omogućiti da bolje funkcioniraju, potičući ljude da rade i poduzeća da ih zaposle te da stvore brojnija i bolja radna mjesta. To će zahtijevati značajno investiranje u ljudski kapital i veću prilagodljivost radne snage unutar više inkluzivnih tržišta rada.

Porast produktivnosti u EU-u se znatno smanjio. Promjena tog trenda je najveći izazov konkurentnosti s kojim se Unija suočava. Istovremeno, moramo ciljati na dugotrajna povećanja produktivnosti u svim ključnim sektorima gospodarstva. Uz poboljšanje kvalificiranosti radne snage, snažnije investicije i upotrebu informacijskih i komunikacijskih tehnologija (ICT-a) diljem ekonomije zdrava konkurentna okolina i ispravna ravnoteža regulative od najveće su važnosti za pojačavanje produktivnosti. Ipak, preopterećena lisabonska lista ciljeva zamaglila je važnost ovakvog djelovanja koje može biti pogon za porast produktivnosti. Od sada nadalje, u obnovljenoj Lisabonskoj strategiji središnje bi trebale biti strukturne reforme provedene kroz ovu vrstu politika.

Porast produktivnosti i povećanje zaposlenosti moraju ići ruku pod ruku. Trebamo izbjegavati onu vrstu rasta bez radnih mjesta koji je obilježio gospodarstvo SAD-a proteklih godina. Istovremeno, moramo

vratiti na posao dugoročno nezaposlene i osobe s relativno niskim kvalifikacijama. To može utjecati na brzinu poboljšanja produktivnosti. Snažan naglasak na znanju, obrazovanju i inovaciji u obnovljenoj Lisabonskoj strategiji dat će ljudima mogućnost da se uspnu stepenicama produktivnosti i jamčiti da će, općenito uzevši, produktivnost brzo rasti.

Otvaranje međunarodnih tržišta i snažan porast nedavno industrijaliziranih ekonomija dat će značajni doprinos rastu i radnim mjestima. Ipak, to se može dogoditi jedino ako možemo osigurati opsežniji i brži proces strukturne prilagodbe našeg gospodarstva kako bi resurse preraspodijelili na sektore u kojima Europa ima komparativnu prednost. Prema tome, za uspjeh obnovljene Lisabonske strategije presudno je usmjerenje promjene u smjeru kompetitivnijih sektora i kvalitetnijih radnih mjesta.

Uzevši u obzir ovu pozadinu, ostvarenje naših ciljeva oslanja se na djelovanje kako na razini Unije tako i na nacionalnim razinama. Partnerstvo je nezamjenjiv oblik funkcioniranja jer uspjeh ovisi o podjeli odgovornosti i raspodjeli nadležnosti.

IZGRADNJA EUROPSKOG PARTNERSTVA ZA RAST I ZAPOSLENOST

Komisija je tek nedavno predložila izgradnju partnerstva za obnovu Europe². Ono čini dio strateškog programa 2005.-2009. i usmjereno je omogućavanju suradnje zemalja članica, Europske unije i socijalnih partnera u kretanju prema istom cilju. Kao što je već navedeno, rast i radna mjesta biti će oštrica ovog novog partnerstva. Sve informacije do sada primljene ukazuju da postoji stvarna odlučnost vezana uz ostvarenje obnovljenih ambicija.

² »Strateški ciljevi 2005.-2009. – Europa 2010.: partnerstvo za europsku obnovu – prosperitet, solidarnost i sigurnost« (COM(2005)12).

Prema tome, Komisija se okreće Europskom vijeću tražeći da u ožujku 2005. ponovno, putem europskih partnerstva za radna mjesta i rast, pokrene Lisabonsku strategiju. Ta partnerstva imat će jedan i samo jedan cilj: usmjeriti i ubrzati rezultate reformi koje su potrebne za povećanje rasta i zaposlenja.

Ako namjerava brzo doseći opipljive rezultate mora postići solidnu dodatnu vrijednost:

- **Okupiti različite dionike da zajedno rade:** mobilizacija i kolektivni napor su ključni elementi partnerstva. Izazovi su zajednički i utječu na model razvoja. Moramo im zajedno biti dorasli – ipak je svačiji pojedinačni doprinos presudan za osiguravanje kolektivnog uspjeha. S obzirom na težinu izazova i na međuzavisnost naših gospodarstava ne postoji zemlja članica koja je sama dorasla ovoj zadaći.
- **Osigurati da su svi sudionici usvojili ove ciljeve i reforme:** Lisabonska strategija nije uspjela, pogotovo na nacionalnoj razini, dostatno okupiti ključne sudionike s obzirom na rezultate. Mobilizacija je jedino moguća ako razni sudionici imaju osjećaj da ih se tiču politike koje su predložene te da su istinski uključeni u donošenje odluka i proces implementacija. Prema tome, trebalo bi se okrenuti zemljama članicama tražeći, nakon opsežnih konzultacija, osmišljavanje jedinstvenog nacionalnog programa djelovanja i jedinstveni nacionalni izvještaj za Lisabonsku strategiju (vidi posljednje poglavlje).
- **Ponovno usmjeravanje nastojanja k prioritetima i vidljivim ciljevima, te opipljivim mjerama vezanim uz rast i radna mjesta koje ih podupiru:** to je

temelj za uspjeh Lisabona. Kako bi se ljudi uključili i pružili podršku potrebno je identificirati jasne prioritete i konkretna djelovanja.

Kako bi donijelo rezultate, partnerstvo, na nacionalnoj razini zahtijeva potpunu predanost svakog partnera.

DJELOVANJE U SVRHU OMOGUĆIVANJA RASTA I RADNIH MJESTA

Lisabonski akcijski program za Uniju i zemlje članice

U samom srcu predloženih partnerstva za rast i radna mjesta nalazi se **Lisabonski akcijski program**. On postavlja prioritete koji će pomoći Uniji i zemljama članicama da povećaju produktivnost i stvore brojnija i bolja radna mjesta. Akcijski program obuhvaća djelovanje u tri glavna područja:

- **učiniti Europu privlačnijim mjestom za investiranje i rad,**
- **znanje i inovacija za rast,**
- **stvaranje brojnih i boljih radnih mjesta.**

To daje obnovljenoj Lisabonskoj strategiji jasniju točku glavnog interesa. Daje jasniji smisao prioriteta. Odgovara na kritike koje tvrde da Lisabon ima previše prioriteta i da je bio toliko složen da ljudi nisu mogli razumjeti njegovu pravu bit.

Lisabonski akcijski program - temeljeći se na iskustvima programa unutrašnjeg tržišta – definira odgovornosti, postavlja vremenska ograničenja i mjeri napredak. Napose, čini jasnu razliku između djelovanja na razini zemalja članica i na razini Europske unije. Najvažnija djelovanja prikazana su u ovom poglavlju³.

³ »Lisabonski plan djelovanja inkorporira EU Lisabonski program i preporuke za djelovanje zemljama članicama za uključivanje u njihove nacionalne lisabonske programe« (SEC(2005) 192) (http://europa.eu.int/growthandjobs/index_en.htm).

Što se tiče razine EU-a, Komisija će igrati centralnu ulogu poticanja politika i osiguravanja implementacije. Njezino djelovanje bit će označeno bliskom suradnjom s Parlamentom i Vijećem, te oslanjanjem na ekspertizu drugih institucija EU-a kao što su to Europsko gospodarsko i socijalno vijeće, Vijeće regija ili, u području financija, Europska investicijska banka.

S obzirom na nacionalnu razinu, Komisija će biti facilitator kroz procese *benchmarkinga*, financijsku podršku, promicanje socijalnog dijaloga ili nalaženje najboljih praktičnih rješenja. Međutim, upravo je uspjeh na terenu područje na kojem je prva faza Lisabona podbacila: i to je razlog zbog kojeg Komisija određuje gdje se očekuje od zemalja članica, uzimajući u obzir njihovu specifičnu situaciju, da pokažu čvrstu predanost unutar vlastitog nacionalnog akcijskog plana. To bi trebalo obuhvaćati konkretne mjere, uključujući raspored i indikatore napretka. Komisija će nastaviti nadgledati i procjenjivati učinjeni napredak, koristeći novu, dolje opisanu, metodu izvještavanja i koordiniranja.

Učiniti Europu privlačnijim mjestom za investiranje i rad

Povećanje rasta i broja radnih mjesta zahtijeva povećanje privlačnosti Europe kao mjesta za investiranje i rad. Ovdje Europska unija i zemlje članice moraju svoje djelovanje usredotočiti na ključne mehanizme.

Djelovanje u ovom području je od **iznimne važnosti za europska mala i srednja poduzeća (SME)**, koja čine 99% svih poduzeća i dvije trećine radnih mjesta. Postoji jednostavno previše prepreka na poduzetničkom putu stvaranja i razvoja biznisa, i zbog toga Europa propušta mogućnosti. Poticanje poduzetničkih inicijativa podrazumijeva i promicanje poduzetničkog stava. Treba ponovno uspostaviti ravnotežu između rizika i nagrade u poduzetništvu. Stigma propasti komplicira

novi početak i u samom startu mnoge odbija od toga da započnu s poduzetništvom. Konačno, u Europi, unatoč napretku unutar prvih pet godina Lisabona, još uvijek postoji nedostatan kapital za visokorizično poduzetništvo koji bi bio raspoloživ za inovativne mlade tvrtke, a postojeća porezna pravila obeshrabruju zadržavanje profita za namicanje kapitala.

Proširiti i produbiti jedinstveno tržište

I dalje je presudno **dovršavanje jedinstvenog tržišta**, pogotovo u području usluga, reguliranih profesija, energije, prometa, javne nabavke i financijskih usluga. Također, potrebno je uz niske cijene pružiti visoko kvalitetne usluge od općeg interesa za sve građane. Za rast i radna mjesta u europskom gospodarstvu sve je više presudan zdrav i otvoren sektor usluga. Taj je sektor odgovoran za gotovo sve nove poslove stvorene u EU-u u razdoblju od 1997. do 2002. Usluge sada sačinjavaju 70% dodane vrijednosti EU-a. Rasterećivanjem sektora usluga stimulirati će se rast i povećati zaposlenost. Na taj se način može postići neto porast od 600 000 radnih mjesta.

Ovo su područja koja mogu potaknuti pravi rast i povrat u vidu rasta broja radnih mjesta, ali su i od direktne važnosti za potrošače. Lisabon je već u mnogim od tih područja postigao donošenje velikog dijela zakonodavstva, ali zemlje članice, svojom sporošću u njihovoj implementaciji i provedbi oštećuju kako poduzetništvo tako i građane.

Odstranjivanje preostalih prepreka stvorit će nove mogućnosti za one koji tek ulaze na tržište, što će zauzvrat stvoriti konkurenciju koja će potaknuti investiciju i inovaciju. To je još i važnije ako se u obzir uzme kontekst stagnacija razmjene dobara unutar EU-a i zaustavljanje konvergencije cijena.

Javne usluge igraju središnju ulogu na učinkovitom i dinamičnom jedinstvenom

tržištu. Komisija je u svibnju 2004. objavila Bijelu knjigu koja postavlja principe politike EU-a u području usluga od općeg interesa i koja se bavi ključnim pitanjima kao što su povezivanje unutrašnjeg tržišta, konkurencije i pravila državne pomoći te slobode izbora davatelja i primatelja usluga. Komisija će se vratiti na ovo pitanje kasnije u 2005.

Konačno, zemlje članice bi se trebale pobrinuti da su njihovi vlastiti regulativni sustavi bolje usklađeni s potrebama tržišta diljem EU-a. Nacionalne vlasti bi trebale osigurati, i po potrebi poboljšati svoju ulogu u izgradnji potrebnih tržišnih uvjeta

(na primjer veća upotreba online usluga (e-vlada) obračunavanje s korupcijom i prijevarom). Također, mnogo toga se može učiniti na području oporezivanja u svrhu unapređivanja rada jedinstvenog tržišta i reduciranja postojećih prepreka i administrativnog opterećenja poduzetnika.

Osigurati otvoreno i konkurentno tržište unutar i van Europe

Konkurentnost je od temeljnog značenja u partnerstvu za rast i radna mjesta. **Politika konkurentnosti EU-a igrala je ključnu ulogu u oblikovanju europske**

Zakonodavstvo jedinstvenog tržišta

Akcijski plan za financijske usluge bio je jedan od stvarnih uspjeha prve faze Lisabonske strategije: zakonodavne mjere su donesene na vrijeme; europske institucije dobro su surađivale i pronađena su inovativna rješenja za pojedine aspekte ovog novog ambicioznog okvira. Ono što je sada bitno je da se uspostavljena pravila dosljedno primjenjuju diljem Unije. Istovremeno bi se, tijekom nadolazećih godina, trebalo pozabaviti s »ostacima« akcijskog plana za financijske usluge, pri čemu bi se trebalo djelovati tek pod uvjetom da opširne konzultacije s zainteresiranim strankama i procjena učinka pokazuju jasnu dodanu vrijednost.

Kako bi se postigao konsenzus oko **direktive o uslugama** i kako bi rasprava ovog važnog prijedloga glatko prošla, Komisija će konstruktivno surađivati s Europskim parlamentom, Vijećem i drugim dionicima u procesu koji vodi do prvog čitanja u Parlamentu. Posebno ćemo se usredotočiti na moguće probleme u području kao što su pružanje u zemlji porijekla te potencijalni utjecaj na određene sektore.

Što se tiče **REACH direktive**, Komisija naglašava potrebu donošenja odluke koja će biti u skladu s ciljevima Lisabona vezanim uz konkurentnost europskih industrija i poticanje inovacije, i koja će postići vidljivo poboljšanje u zdravstvu i okolišu za dobrobit europskih građana. Komisija naglašava da je u potrazi za pragmatičnim rješenjima ključnih pitanja koja se javljaju u preispitivanju REACH-a, voljna u potpunosti surađivati s Parlamentom i Vijećem, kako bi unaprijedila njegova izvedivost.

Kako bi prevladali prepreke koje proizlaze iz postojanja 25 različitih skupova pravila koja reguliraju oporezivanje tvrtki kada djeluju u više zemalja članica, Komisija je napravila još jedan korak kako bi se došlo do sporazuma o **zajedničkoj konsolidiranoj korporativnoj poreznoj osnovi** i njezinoj implementaciji. To će znatno reducirati ukupne troškove poslovanja u različitim zemljama, istovremeno ostavljajući zemljama članicama slobodu da uspostave stopu korporativnog poreza.

Patent zajednice postao je simbol predanosti Unije gospodarstvu zasnovanom na znanju. Ovo i dalje ostaje važan prijedlog pa se iz tog razloga mora težiti žurnom napretku prema izvedivom rješenju.

kih konkurentnih tržišta, koja su potom doprinijela sve većoj produktivnosti. To će se u proširenoj Europi i nastaviti, pogotovo kroz proaktivnu provedbu i reforme državne pomoći vezane uz inovacije, istraživanje i razvoj te kapital za visokorizično poduzetništvo. Komisija će, prema tome, nastaviti nadograđivati konkurentne strategije koje mogu pomoći i u identificiranju regulativnih i ostalih prepreka konkurenciji. **Učinit će se uvidi u ključne sektore**, kao što su financijske usluge i energija, kako bi se ustvrdili razlozi koji leže u pozadini nepotpunog funkcioniranja tržišta u tim sektorima.

Zemlje članice bi trebale reducirati i preusmjeriti državnu pomoć kako bi se pozabavile neuspjesima tržišta u sektorima s potencijalom za visoki rast te stimulirale inovaciju. Takve inicijative trebale bi biti jasno usmjerene na potrebe i terete malih i srednje velikih poduzeća. Komisija će, tijekom ove godine, pokrenuti veliko preispitivanje reforme pravila državne pomoći.

Europska se poduzeća sve više i više susreću s međunarodnim izazovima i trgovačka politika EU-a mora im osigurati pristup tržištima trećih zemalja i mogućnost ravnopravnog natjecanja uz jasna pravila.

Da zaključimo, otvorena tržišta su, i u Europi i globalno, presudna za stvaranje viših stopa rasta.

Poboljšati europsku i nacionalnu regulativu

Stvaranju povoljnih uvjeta za ekonomski rast i poboljšanju produktivnosti pomoći će rezanje nepotrebnih troškova, odstranjivanje prepreka prilagodljivosti i inovaciji, kao i stvaranje zakonodavstva naklonjenog jačanju konkurencije i zapošljavanju. Takav napor sadržava mjere kao što su pojednostavljivanje, dobro oblikovano zakonodavstvo i nastojanja da se reducira teret administrativnog troška. Povjerenje potrošača bit će osnaženo i ispravnim regulativnim okvirom, što će im pomoći da doprinesu rastu. Regulativni tereti također neproporcionalno utječu na male i srednje velike tvrtke, koje raspolazu ograničenim resursima za nošenje s administracijom koju ova vrsta pravila često implicira.

Novi pristup regulativi trebao bi nastojati odstraniti terete i odstraniti nepotrebnu birokraciju kako bi se postigli politički ciljevi na kojima počiva. Bolja regulativa trebala bi biti kamen temeljac za donošenje odluka na svim razinama Unije.

Rast i radna mjesta: globalna dimenzija

Zaključivanje ambicioznog dogovora postignutog u okviru Doha kruga pregovora Svjetske trgovinske organizacije (DOHA round)⁴ ostaje temeljni cilj, upotpunjen dogovorima o slobodnoj trgovini bilateralnog i regionalnog karaktera, uključujući one s Mercosurom i Vijećem za suradnju Zaljevskih zemalja.

Potrebni su novi naponi usmjereni na regulatornu i administrativnu konvergenciju na međunarodnoj razini, posebice u transatlantskim trgovačkim odnosima. Omogućiti da standardi konvergiraju onoliko široko koliko je to moguće na međunarodnoj razini (bilo da je to s našim najvećim trgovačkim partnerima kao što su SAD ili s brzo rastućim tržištima u Aziji, kao što su Kina i Indija te drugim zemljama u susjedstvu EU-a) nosi potencijal značajnog smanjenja troškova i porasta produktivnosti. Komisija će aktivno slijediti ovaj plan.

⁴ U pitanju je proces čiji je cilj smanjivanje trgovinskih barijera na način koji bi omogućio pravedniji pristup tržištu proizvodima iz manje razvijenih zemalja. Ključno područje ovih pregovora su carine na poljoprivredne proizvode. (Op. prev.)

Bolja regulativa

Bolja regulativa ima značajni pozitivni učinak na okvirne uvjete ekonomskog rasta, zaposlenost i produktivnost, unapređujući kvalitetu zakonodavstva, i samim time stvarajući potrebne inicijative za poduzetništvo, odstranjujući nepotrebne troškove i rušeći prepreke prilagodljivosti i inovaciji.

Zemlje članice bi također trebale nastojati ostvariti bolje regulativne inicijative, posebno s obzirom na područja gdje europski rast produktivnosti jasno zaostaje, kao što je to sektor usluga.

Komisija će, prije proljetnog Vijeća, ambiciozno nastojati ostvariti ciljeve i lansirati velike nove inicijative, što uključuje:

- bolje procjenjivati učinke novih zakonodavnih prijedloga i prijedloga strategija za konkurentnost,
- uz izvanjsku ekspertizu savjetovati se o kvaliteti i metodologiji te kako izvesti procjenu učinka,
- nadići nakupljeni teret regulative, otežan pristup tržištu i nedostatni konkurentni pritisak, koji mogu usporavati inovaciju u sektorima gdje postoji potencijal za veliki rast. Komisija će, prema tome, lansirati seriju sektoralnih uvida kako bi identificirala prepreke u ključnim sektorima koje ograničavaju rast i inovaciju. Posebna pažnja biti će dana opterećenjima koja se nameću malim i srednje velikim poduzećima.

Proširiti i poboljšati europsku infrastrukturu

Kako bi provodilo razmjenu i mobilnosti, jedinstveno tržište mora biti oboružano **modernom infrastrukturom**. U tom području je napredak bio razočaravajuće spor i sada je vrijeme da se time pozabavi. **Moderna infrastruktura je u mnogim poduzetničkim odlukama važan faktor konkurentnosti**, koji utječe na ekonomsku i socijalnu privlačnost lokacije. Ona garantira mobilnost osoba, dobara i usluga diljem Unije. Također, infrastrukturne investicije, pogotovo u novim zemljama članicama, ohrabrit će

rast i dovesti do veće konvergencije, u ekonomskom, socijalnom i ekološkom smislu. S obzirom na njihove dugoročne učinke na infrastrukturu, odluke bi trebale značajno doprinijeti održivosti. Istoj svrsi će na sličan način služiti pravedan i učinkovit sustav cijena infrastrukture.

Konačno, potrebno je osigurati da se već dogovoreno otvaranje konkurentnosti sektora kao što su energija i druge umrežene industrije, sada u potpunosti implementira na terenu. Te mjere predstavljaju nužan instrument osiguravanja optimalne upotrebe fizičke infrastrukture, pri čemu i industrija

Europska infrastruktura

Moderna je prometna i energetska infrastruktura diljem teritorija Europske unije preduvjet za uživanje u koristima ponovno oživljene Lisabonske strategije. Zemlje članice moraju rezultatima pokazati da su predane započinjanju rada na **45 »quick start« prekograničnih projekata** za promet i energiju. Europska koordinacija na osnovi »projekt po projekt« mora biti dočekana jasnom predanošću zemalja članica po pitanju lansiranja procesa planiranja i financiranja. Zemlje članice bi trebale izvještavati o učinjenom napretku unutar svojih nacionalnih akcijskih programa.

i potrošači, ma gdje bili smješteni, uživaju povoljnosti nižih cijena, većeg izbora i garancije visokokvalitetnih usluga od općeg interesa za sve građane.

Znanje i inovacija za rast

U naprednim privredama kao što su one EU, znanje, dakle istraživanje i razvoj, te inovacija i obrazovanje, ključni su pokretač rasta produktivnosti. Znanje je kritični faktor s kojim Europa može osigurati konkurentnost u globalnom svijetu gdje se drugi nadmeću s jeftinim radom i primarnim resursima.

Povećanje i poboljšanje investicija za istraživanje i razvoj

Ipak, EU još uvijek investira u istraživanje i razvoj otprilike za jednu trećinu manje od SAD-a. Čak 80% raskoraka nastaje s obzirom na premalene investicije privatnog sektora u istraživanje i razvoj, posebice u informacijske i komunikacijske tehnologije. EU trenutno troši samo 2% BDP-a, a to predstavlja neznatan pomak od trenutka lansiranja Lisabona. Moramo brže napredovati prema ciljevima EU-a koji iznose 3% BDP-a za **troškove istraživanja i razvoja**, što zahtijeva povećane i učinkovitije javne izdat-

Dostizanje cilja za istraživanje i razvoj od 3%

Napredak prema Lisabonskoj strategiji za troškove istraživanja i razvoja EU-a (3% BDP-a do 2010.) je velikim dijelom u rukama zemalja članica. U svojim nacionalnim lisabonskim programima, zemlje članice bi trebale objasniti korake kojima će se približiti ovom cilju. Zemlje članice bi trebale u potpunosti iskoristiti mogućnosti koje pruža novi okvir za državnu pomoć jer je mobiliziranje većeg broja poduzetničkih investicija presudno.

Jedan od ključnih instrumenata bi također trebao biti koordinirani europski pristup za poboljšanje **poreznih uvjeta za istraživanje i razvoj**. To je sve važniji čimbenik koji ohrabruje poduzeća da više ulažu u istraživanja, investicije i razvoj u vlastitim zemljama. Prvenstveno će to biti važno za rast malih i srednje velikih tvrtki koje se bave visokom tehnologijom diljem EU-a.

Na razini EU-a, **sedmi okvirni istraživački program** bit će usmjeren jačanju konkurentnosti industrija u ključnim tehnološkim područjima, i to udruživanjem i jačanjem napora diljem EU-a te poticanjem investicija privatnog sektora. Novi okvir programa također će se usredotočiti na izvrsnosti istraživačke baze putem budućeg **Europskog istraživačkog vijeća**, sačinjenog od nezavisnih znanstvenika svjetske klase, a koje će odabirati istraživačke projekte i programe na osnovi znanstvene izvrsnosti.

Revizija okvira za državnu pomoć istraživanju, razvoju i inovaciji

U kontekstu sveukupne reforme pravila pomoći državama, **revizija postojećeg okvira za državnu pomoć istraživanju i razvoju** bit će unaprijeđena kako bi facilitirala pristup financijama i kapitalu za visokorizično poduzetništvo kao i javnom financiranju istraživanja, razvoja i inovacija. Komisija će predstaviti izjavu o budućnosti političkih mjera državne pripomoći prije ljeta 2005. Trebamo olakšati davanje financijske podrške istraživanju, razvoju i inovaciji s posebnim naglaskom na mlade i inovativne tvrtke. Danas je ograničeni pristup financijama jedan od najvećih prepreka inovaciji. Javna podrška bi trebala biti dostupna gdje je prelijevanje značajno za društvo u cjelini, istovremeno osiguravajući ravnotežu uvjeta konkurencije.

ke, te povoljnije uvjete i snažne inicijative kako bi se poduzeća uključila u inovaciju i istraživanje i razvoj, kao i brojnije i dobro obrazovane i motivirane istraživače.

Omogućavanje inovacije, prihvaćanje informacijsko-komunikacijskih tehnologija i održivo korištenje resursa

Mora se pojačati doprinos sveučilišta stvaranju i širenju znanja diljem Unije. Komisija će izaći s idejama o tome kako povećati njihov potencijal i kvalitetu u znanstvenom istraživanju kako bi sveučilišta bila privlačnija i kako bi izgradila bolje veze s industrijom. Komisija će također predložiti smjernice za poboljšanje istraživačke suradnje i tehnološkog transfera s industrijom. Baviti će se pitanjem omogućavanja međusobnog natjecanja europskih sveučilišta. Postojeći pristup financiranju, upravljanju i kvaliteti na mnoge se načine pokazuje nedostatnim s obzirom na izazove koji prate ono što je postalo globalno tržište za akademike, studente i znanje samo.

Morali bi više investirati u kapacitete za istraživanje i inovaciju koji omogućuju

većem broju regija da na razini EU-a sudjeluju u istraživačkim aktivnostima kako bi postigli veću sinergiju između istraživanja, strukturnog i kohezijskog financiranja.

Na inovaciju značajno utječe konkurencija i porezna politika, kao i brzina s kojom se prihvaćaju nove tehnologije, naročito u kontekstu kada su one brzo promjenjive.

Naime, razmjeri inovacije su direktno ovisni o tome koliko privatni i javni sektor jačaju **investicije i koriste nove tehnologije, posebice informacijsko-komunikacijske tehnologije.** Informacijske i komunikacijske tehnologije su glavni oslonac ekonomiji znanja. U modernim ekonomijama zaslužni su za otprilike polovinu porasta produktivnosti. Ipak, investicije u informacijsko-komunikacijsku tehnologiju u Europi bile su manje i započele su kasnije od onih u SAD-u, posebno u sektorima usluga kao što su promet, maloprodaja ili financijske usluge.

Iako primarna odgovornost pri izradi investicijskih programa leži pri poduzetništvu i javnoj administraciji, Europa nastoji doprinijeti. Nova inicijativa »**i2010: Europsko informacijsko društvo**« - stimu-

Inovacijska središta

Potrebno se više usredotočiti na stvaranje inovacijskih središta **koja povezuju visoku tehnologiju malih i srednje-velikih poduzeća, sveučilišta i potrebnu poduzetničku i financijsku podršku**, kako na regionalnim tako i na lokalnim razinama. Zemlje članice bi trebale iskoristavati mogućnosti koje nude regionalni i socijalni fondovi EU-a kako bi pružile podršku regionalnim inovacijskim strategijama. To je presudno za iskorištavanje novih »centara izvrsnosti«, koji se promoviraju u našem istraživačkom programu, kako bi čim više ideja iz laboratorija preselilo i u radionice. Ovo će biti potaknuto jačanjem spona između regionalnih fondova, okvira istraživačkih programa i novog programa »konkurentnosti i inovacije«.

Uspostavljajući i razvijajući nova i postojeća središta, nacionalni lisabonski akcijski programi trebali bi dati smjernice za takva nastojanja.

U srcu europske avanture oduvijek leži potraga za znanjem. Ona je pomogla definirati naš identitet i vrijednosti, i pokretačka je snaga naše buduće konkurentnosti. Kako bi osnažili predanost znanju kao ključu rasta, Komisija predlaže stvaranje »europskog instituta tehnologije« koji bi djelovao kao središte koje privlači najbolje umove, ideje i tvrtke u cijelom svijetu. Komisija će aktivno istraživati, zajedno sa zemljama članicama i javnim i privatnim dionicima, kako najbolje razraditi ovu ideju.

lirat će prihvaćanje informacijsko-komunikacijskih tehnologija, kako bi nastavila plan eEurope koji je proizašao iz Lisabonske strategije. To će učiniti promovirajući jasnu stabilnu i konkurentnu okolinu za elektronsku komunikaciju i digitalne usluge, porast istraživanja i inovacija u informacijsko-komunikacijskim tehnologijama te informacijsko društvo posvećeno inkluzivnosti i kvaliteti života.

Trajan uspjeh za Uniju ovisi o oslovljavanju niza **resursnih i ekoloških izazova** koji će, ako se ne uzmu obzir, djelovati kao kočnice budućeg rasta izravno pogađajući održivi razvoj. Za razliku od Europe, mnogi dijelovi svijeta svjedoci su visokim stopama ekonomskog rasta u kombinaciji s istovremenim velikim porastom u stanovništvu. Europa mora odgovoriti na ovaj izazov i preuzeti vodstvo u pomaku prema održivim obrascima proizvodnje i potrošnje.

Nadalje, proizvođači više *outputa* iz uloženi *inputa*, inovacija koja vodi porastu produktivnosti može također učiniti značajan doprinos ekološkoj održivosti gospodarskog porasta. Iz tog se razloga eko-inovacije moraju snažno promicati, posebice u prometu i energiji.

Doprinos snažnoj europskoj industrijskoj bazi

Preuzimanjem međunarodnog vodstva u području istraživanja, razvoja i inovacije

stvara se prednost predvodnika koja može biti dugoročna, tim više što tehnološki značajni koraci, kao što je naše iskustvo s GSM-om, omogućuju Europi da postavi međunarodne standarde. Kako bi osnažila i održala ekonomsko i tehnološko vodstvo, Europa mora imati **snažan industrijski kapacitet, u potpunosti iskorištavajući svoj tehnološki potencijal**. Potreban nam je integriran i anticipativan pristup koji se zasniva na razvoju industrijskih sektora temeljenih na potrebama tržišta. Sinergija koja proizlazi iz skupnog razmatranja istraživanja, regulativnih i financijskih izazova na europskoj razini, gdje se iz razloga razmjera ili dometa pojedinačne zemlje članice ne mogu uspjeti izolirano nositi s podbačajima tržišta, nije uvijek bila u potpunosti iskorištavana.

Projekt »Galileo« i aeronautika snažni su primjeri uspješnog udruživanje europske izvrsnosti – u oba slučaja donoseći značajne koristi europskom gospodarstvu. Takve pristupe, koji mobiliziraju javno-privatna partnerstva, treba razviti kako bi se mogli nositi sa slučajevima gdje su koristi za društvo veće od onih za privatni sektor; na primjer, energija iz vodika. Ponovno lansiranje Lisabonske strategije trebalo bi stvoriti prave uvjete za oslobađanje tog potencijala i provođenje potrebne strukturalne promjene, istovremeno djelujući izvanjski kako bi postigli otvorena tržišta.

eko-inovacije

Komisija će pojačati promociju ekoloških tehnologija. Promicat će i pristup tehnologiji koja će omogućiti EU-u izvođenje strukturnih promjena koje su potrebne za dugoročnu održivost, kao na primjer u području održive upotrebe resursa, klimatskih promjena i energetske učinkovitosti. Te su promjene potrebne kako za upotrebu unutar EU-a tako i za zadovoljavanje potražnje na rastućim tržištima diljem svijeta. Ekološka tehnologija i energetska učinkovitost posjeduje značajni potencijal za ostvarenje sinergije ekonomije, ekologije i zaposlenosti.

Ovo će biti dodatno poduprto intenziviranjem diseminacije istraživačkih i tehnoloških rezultata, uključujući pokretanje privatnog financiranja kroz Europsku investicijsku banku kojima se promovira razvoj i usvajanje tehnologija siromašnih ugljikom.

Europske tehnološke inicijative

Industrijska konkurentnost može se podržati uspostavljanjem veliki europskih tehnoloških inicijativa mobilizirajući financiranje od strane Unije, zemalja članica i industrije. Idući okvirni program za istraživanje može pokrenuti ovaj proces, dajući mu dostatan prioritet. Cilj je **ispraviti neuspjeh tržišta i unaprijediti konkretni proizvod ili razvoj usluga** upotrebom onih tehnologija koje nisu samo temeljne modelu održivog razvoja Europe već koje istovremeno doprinose industrijskoj kompetitivnosti. Njihov razmjer opravdava dodatno financiranje EU-a, koje će onda mobilizirati dodatno nacionalno i privatno financiranje. Upravljanje će biti ostvareno kroz **javno-privatna partnerstva**.

Važni primjeri odnose se na ekološke tehnologije, kao što su tehnologije vodikove i solarne energije. Za te je projekte dobra referentna točka Galileo, koji će stvoriti važno tržište i brojna radna mjesta. Povećavanje sposobnost EU-a da transformira tehnologiju u konkretne proizvode, tržišta i radna mjesta ključno je za uspjeh Lisabona.

Komisija će identificirati kriterije, teme i projekte u bliskoj suradnji s glavnim dionicima (zemljama članicama, istraživačkim zajednicama, industrijom i civilnim društvom) te podnijeti izvještaj Europskom vijeću u lipnju 2005., unutar procesa pripreme i usvajanja okvira programa.

Stvaranje brojnijih i boljih radnih mjesta

Osiguravanje blagostanja i smanjivanje rizika socijalne isključenosti podrazumijeva veće napore u pružanju radnih mjesta građanima i jamstva za kontinuirano sudjelovanje u svijetu rada odnosno obrazovanja tijekom života.

U kontekstu rapidne ekonomske promjene i intenzivnog demografskog starenja, stvaranje brojnijih i boljih radnih mjesta nije samo politička ambicija već ekonomska i socijalna nužnost. Tijekom narednih pedeset godina Europa će se suočiti s demografskom tranzicijom bez presedana. Ukupno će se radno stanovništvo s obzirom na sadašnje demografske trendove smanjiti u apsolutnom broju. Osim značajnih socijalnih trendova koje će ova tranzicija donijeti, stvorit će i ogroman pritisak na naše sustave mirovinskog i socijalnog osiguranja, a ako ju ostavimo neoslovljenu, smanjit će potencijalni rast na minornih 1 % godišnje. Povrh toga, stanovništvo nekih od naših zemalja članica bi se moglo drastično smanjiti. Komisija će usvojiti Zelenu knjigu kako bi pokrenula raspravu o ovim demograf-

skim izazovima i time ukazala na donošenje mogućih relevantnih javnih politika.

Konačno, Komisija će predložiti, temeljeći se na Lisabonskom akcijskom planu, **revidiranje Europske strategije za zapošljavanje u 2005.** kao integralnog dijela nove Lisabonske strategije.

Privući više ljudi u zaposlenost i modernizirati sustav socijalne zaštite

Dok se pitanje niskih stopa nataliteta u Europi treba propisno razmotriti kao dio dugoročne razvojne strategije, **podizanje razine zaposlenosti je najučinkovitiji način stvaranja rasta i promicanja socijalno inkluzivnih ekonomija**. Izazov je, kroz aktivne politike tržišta rada i prikladne inicijative, privući i zadržati više ljudi na tržištu rada. Vraćanje ljudi iz nezaposlenosti ili neaktivnosti u zaposlenost i davanje poticaja kako bi dalje ostali u radnoj snazi zahtijeva modernizaciju sustava socijalne zaštite. Trebalo bi iskoristiti i ogromni potencijal žena na tržištu rada dok socijalni partneri trebaju biti predani ukidanju razlike u plaći s obzirom na spol.

Posebni oblici djelovanja potrebni su i za **mlade**, gdje je Europa još uvijek suočena s visokom strukturnom nezaposlenošću i visokim stopama odustajanja od obrazovanja, te uz starije radnike koji još uvijek u velikom broju odlaze s tržišta rada u dobi od 55 godina života. Nadalje, mnogim ljudima teško je kombinirati posao i obiteljski život. Dobar doprinos mogle bi činiti odredbe vezane uz bolje i jeftinije usluge za brigu o djeci. Također važnu ulogu imaju legalne migracije s ciljem izbjegavanja nestašice posebnih kvalifikacija te nesrazmjera ponude i potražnje u važnim segmentima radnog tržišta.

Zemlje članice trebale bi **modernizirati sustav socijalne zaštite** (prije svega sustave mirovinskog i zdravstvenog osi-

guranja) te osnažiti politike zapošljavanja. Politike zapošljavanja zemalja članica trebale bi težiti tome da se više ljudi privuče u zaposlenost (uglavnom putem reformi poreza i povlastica kojima bi se odstranile zamke nezaposlenosti i neisplativosti rada, poboljšanja primjene aktivnih politika tržišta rada te primjene strategija aktivnog starenja), poboljšavajući prilagodljivost radnika i poduzeća kroz prilagodbu plaća u skladu s rastom produktivnosti i povećane investicije u ljudski kapital. Povećanje broja godina zdravog života bit će presudan faktor u postizanju ovog cilja.

Komisija predlaže da **zemlje članice ustvrde nacionalne ciljeve za stopu zaposlenosti za 2008. i 2010.** u nacionalnim lisabonskim programima i da odrede

Europske inicijative za mlade

U pismu od 28. listopada 2004., vođe Francuske, Njemačke, Španjolske i Švedske sastavili su prijedlog Europskog pakta za mlade, koji se bavi smanjivanjem nezaposlenosti mladih i poticanjem stupanja na tržište rada. Centralni je element inicijative pronalaženje načina da se učinkovitije kombinira rad i obiteljski život.

Područja politike predstavljena u ovom dokumentu sadrže određeni broj mjera koje su centralne za ostvarivanje potencijala mladih. One će, financirane putem europskog socijalnog fonda, predstavljati važne elemente u revidiranoj Europskoj strategiji zapošljavanja. Ove mjere zajedno čine istinsku europsku inicijativu za mlade.

- Područje politike »privući više ljudi u radni odnos i modernizirati sustave socijalne zaštite« nudi mjere za smanjenje **nezaposlenosti mladih** kroz bolje stručno obrazovanje i razvijanje naučništva, kao i kroz mjere koje se brinu da mlade nezaposlene osobe dobivaju poseban prostor u mjerama aktivnih politika tržišta rada. Ovdje se nalaze i smjernice sa svrhom unapređivanja usluga skrbi o djeci te za starije i hendikepirane, kao i produženje porodiljnog dopusta za očeve u svrhu pružanja pomoći uspješnom kombiniranju rada i obiteljskog života.
- U području politike »povećati investicije u ljudski kapital kroz bolje obrazovanje i vještine« više mjera posebno cilja mlade generacije s ciljem da **ovu grupu obdaru potrebnim ljudskim kapitalom i vještinama** unutar dinamične ekonomije znanja. Primjeri takvih mjera su porast i poboljšanje učinkovitosti investicija u obrazovanje, smanjivanje onih koji rano odustaju od obrazovanja ili postižu vrlo malo, kao i povećano sudjelovanje u studijima matematike, znanosti, tehnologije i inženjerstva.
- Mjere pod naslovom »povećanje i poboljšanje investiranja u istraživanje i razvoj«, povezane s mogućnošću povećanja količine ljudskog kapitala u gospodarstvu, također će donijeti korist mlađim generacijama **otvarajući mogućnosti za nove karijere**.

koje političke instrumente namjeravaju mobilizirati kako bi ih postigli. Smjernice za zapošljavanje pomoći će zemljama članicama u odabiru najučinkovitijih instrumenata, a Komisija će na temelju toga procijeniti napredak u svojem godišnjem strateškom izvještaju.

Dobrovoljne poslovne inicijative, u obliku prakse korporativne socijalne odgovornosti, mogu igrati ključnu ulogu u doprinosu održivom razvoju, istovremeno osnažujući europski inovativni potencijal i konkurentnost.

Konačno, od **socijalnih partnera** očekuje se da promiču socijalnu integraciju ljudi isključenih s tržišta rada, uključujući i mlade. To ne samo da će doprinijeti borbi protiv siromaštva, već će i osigurati veći broj ljudi u radnom odnosu.

Povećati prilagodljivost radnika i poduzeća te fleksibilnost tržišta rada

U sve promjenjivijim ekonomijama **za unapređivanje rasta i organizaciju otvaranja radnih mjesta u brzo rastućim sektorima također je presudan visoki stupanj prilagodljivosti.** Nova poduzeća i malo i srednje poduzetništvo sve su više glavni izvori stvaranja radnih mjesta i rasta u Europi. Veća fleksibilnost u kombinaciji sa sigurnošću zahtijevat će veću sposobnost radnika i poduzeća da predvide, pokrenu i prihvate promjenu. Veća prilagodljivost bi također trebala doprinijeti osiguravanju kretanja troškova nadnica za rad u skladu s rastom produktivnosti tijekom gospodarskog ciklusa i odražavati situaciju na tržištu rada. S obzirom na razlike u institucijama tržišta rada i funkcioniranje tržišta rada, očito je da bi politika »isti obrazac za sve« bila neučinkovita i potencijalno kontraproduktivna; same zemlje članice moraju razviti najbolju kombinaciju javnih politika.

Kako bi ciljala specifične probleme, Komisija će napraviti prijedlog za **uklanjanje prepreka radnoj mobilnosti** koje nastaju

zbog zaposleničkih (*occupational*) mirovinskih shema, te raditi na koordinaciji politike prihvaćanja ekonomskih imigranata. Također je od temeljne važnosti usvajanje predloženih zakona koji unapređuju mobilnost u profesijama, usvajanje europskog okvira za kvalifikacije u 2006. i promoviranje jednakosti mogućnosti.

Znatnije investicije u ljudski kapital putem boljeg obrazovanja i vještina

Strukturne promjene, veće sudjelovanje u tržištu rada te porast produktivnosti zahtijevaju **kontinuirano investiranje u visokokvalificiranu i prilagodljivu radnu snagu.** Ekonomije obdarene kvalitetnom radnom snagom lakše mogu stvoriti i učinkovitije upotrijebiti nove tehnologije. Obrazovni sustavi u Europi ne jamče dostupnost potrebnih vještina na tržištu rada, kao niti stvaranje znanja koje se kasnije širi diljem gospodarstva. Naglasak na cjeloživotnom obrazovanju i znanju kao odrednicama ekonomskog života također odražava spoznaju da promicanje obrazovnog postignuća i vještina predstavlja važan doprinos socijalnoj koheziji.

Modernizacija i reforma europskog sustava obuke i obrazovanja uglavnom je odgovornost zemalja članica. Ipak, postoje određene ključne akcije koje se moraju poduzeti na europskoj razini kako bi doprinijela ovom procesu i usmjeravala ga. Prijedlog za novi **program cjeloživotnog učenja**, koji će od 2007. nadomjestiti sadašnju generaciju programa obuke i obrazovanja, zakonodavci moraju usvojiti do kraja 2005. godine kako bi se omogućila učinkovita i vremenski zadovoljavajuća implementacija. Također program mora biti upotpunjen s proračunom usklađenim s tim ciljevima. Zemlje članice moraju ispuniti svoju obavezu kako bi do **2006. pokrenule strategije cjeloživotnog obrazovanja.**

Zajednica će doprinijeti cilju brojnijih i boljih radnih mjesta kroz svoju strategiju

ju alokacije izdataka. **Strukturni fondovi** već se koriste i izgrađeni su s obzirom na ove ciljeve, međutim ovaj napredak može se jedino **konsolidirati usvajanjem prijedloga novog okvira nakon 2007.** Potrebno je dostatno financiranje tih politika koje bi potaknulo ulaganje sredstava iz javnog i privatnog sektora na regionalnim i nacionalnim razinama te poduprlo razmjenu najboljih praktičnih rješenja.

Učinak na rast i zaposlenost

Političke mjere naznačene u ovom dokumentu razvit će se kada zemlje članice detaljno dorade nacionalne programe djelovanja. Dok u ovom trenutku nije moguće dati sveobuhvatnu procjenu učinaka čitavog Lisabonskog akcijskog programa već je sada očito da tipovi mjera kakvi su

predviđeni ovim akcijskim programom mogu srednjoročno i dugoročno bitno doprinijeti povećanju potencijala rasta⁵.

Učiniti Europu privlačnijim mjestom za investiciju i rad

Program unutarnjeg tržišta je jedan od najboljih primjera reformi lisabonskog tipa, kakvi značajno utječu na rast i zaposlenost. Na primjer, zaokruživanje jedinstvenog tržišta usluga trebalo bi dovesti do povećanja u razini BDP-a za 0,6% i razine zaposlenosti za 0,3% u srednjem razdoblju. Integracija financijskih tržišta bi mogla u srednjem do dugom razdoblju umanjiti trošak kapitala za tvrtke EU-a za okvirno 0,5 posto, što bi moglo donijeti 1,1% porasta u razini BDP i, dugoročno, rast razine zaposlenosti za 0,5%.

Rezultati Lisabona: reforma kohezijske politike EU-a i uloga strukturnih fondova

Za iduću generaciju regionalnog razvoja, Europski socijalni fond i kohezijski programi, Komisija predlaže naglašeno strateški pristup kako bi osigurala sadržajnu usmjerenost na rast i radna mjesta. Strateške smjernice bit će, odlukom Vijeća, uspostavljene na razini Zajednice, time postavljajući okvir za partnerske pregovore vezane uz smjernice na razini svake zemlje članice te uzimajući u obzir različite nacionalne i regionalne potrebe i uvjete.

Budući regionalni programi i nacionalni programi zapošljavanja nastojat će se najviše usmjeriti na resurse manje prosperitetnih regija, gdje će resursi Zajednice i biti koncentrirani:

- razvijajući brojnija i bolja radna mjesta, kroz investiranje u edukaciju i stvaranje novih djelatnosti,
- ohrabrujući inovaciju i rast ekonomije znanja pojačavanjem istraživačkih kapaciteta i mreža inovacije, uključujući korištenje novih informacijskih i komunikacijskih tehnologija, te
- poboljšavajući privlačnost regija putem infrastrukturnih ulaganja.

Politike ruralnog razvoja također će biti posebno usredotočene na stvaranje rasta i radnih mjesta u ruralnim područjima. Treba u potpunosti iskoristiti mogućnosti Interneta i širokopojasne komunikacije kako bi se nadišli nedostaci fizičkog položaja.

Ovaj proces trebale bi podupirati zemlje članice, u partnerstvu s regijama i gradovima.

⁵ Vidi »Trošak ne-Lisabona. Rasprava o problematici«, nacrt radnog dokumenta servisa Komisije.

Znanje i inovacija za rast

Investiranje u znanje trebalo bi povećati kapacitet EU-a glede investicija, proizvodnje i upotrebe nove tehnologije. Porast u udjelu troškova istraživanja i razvoja u BDP-u sa 1,9% na 3% (kako bi dostigli lisabonski cilj do 2010.) rezultirao bi porastom od 1,7% u razini BDP-a do 2010. Također, nužno je investirati u ljudski kapital, jer su upravo visoko kvalificirani ljudi oni koji su najbolje opremljeni da rade s najproduktivnijim kapitalom i da implementiraju organizacijske promjene prikladne za nove tehnologije. Porast za jednu godinu u prosječnoj razini obrazovanja radne snage može godišnjoj stopi rasta BDP-a EU-a dodati čak 0,3-0,5 postotaka.

Stvaranje brojnijih i boljih radnih mjesta

Konačno, poboljšanje u obimu i strukturi zaposlenosti do kojeg je došlo zadnjih godina značajnije je u onim zemljama koje su vršile reforme ciljane na povećanje stope sudjelovanja i bolje osmišljavanje aktivnih politika tržišta rada te poreznih sustava i sustava povlastica. Studije pokazuju da takve reforme mogu povećati stopu aktivnosti za 1,5% i, u kombinaciji s umjerenosti u plaćama, mogu smanjiti stopu nezaposlenosti za 1%.

Kao što gornji pasus pokazuje, pojedinačne mjere zamišljene u Lisabonskom akcijskom programu imale bi pozamašne pozitivne ekonomske učinke. Međutim, strategija je sveobuhvatni paket reformi koje se međusobno podupiru. Dostupne procjene ukazuju da bi bilo razumno očekivati da cijeli Lisabonski akcijski program, jednom kad se provedu sve komponente koje ga sačinjavaju, povećaju postojeću potencijalnu stopu rasta EU-a, približavajući se cilju od 3%. To bi također povećalo zaposlenost za barem 6 milijuna radnih mjesta do 2010. godine.

UČINITI DA PARTNERSTVO REZULTIRA RASTOM I RADNIM MJESTIMA

Iako je učinjen neki napredak prema ostvarivanju ciljeva koji su postavljeni na lisabonskom zasjedanju Europskog vijeća 2000., sveopća slika je poprilično raznolika. Najveći izazov s kojim se suočavamo na pola puta do 2010. je, prema tome, popravljavanje deficita u samoj implementaciji. Trebamo popraviti proces postizanja rezultata koji je postao previše kompliciran i neshvaćen, a rezultat toga je puno dokumentata i malo aktivnosti. Nije jasno označeno koje odgovornosti leže na nacionalnoj, a koje na europskoj razini, što je rezultiralo nejasnim nadležnostima.

Da bi se to ispravilo, Komisija predlaže temeljno prepravljavanje implementacije Lisabonske strategije.

- Kad bi nacionalne vlade, nakon rasprave s parlamentima, **usvojile jedinstveni nacionalni akcijski program za rast i radna mjesta** doprinijele bi utvrđivanju nadležnosti, dok bi kroz uključenost socijalnih partnera i civilnog društva u pripremanju nacionalnih lisabonskih programa bio osnažen legitimitet na nacionalnoj razini. Ovaj program zacrtao bi reformu djelovanja i ciljeva prilagođene uvjetima koji prevladavaju u pojedinim zemljama članicama. Njega bi trebale pripremiti i usvojiti vlade nakon rasprave u nacionalnim parlamentima.
- **Zemlje članice bi postavile »lisabonsku osobu« na razini vlade** koja bi bila zadužena za koordinaciju različitih elemenata strategije i predstavljanje Lisabonskog programa.
- **Nacionalni lisabonski program** za rast i radna mjesta postao bi jedno od glavnih oruđa za izvješćavanje o ekonomskim mjerama i mjerama zapošljavanja u kontekstu Lisabonske strategije. To će uvelike pojednostaviti nebrojene zahtjeve

ve za izvještajima kakvi trenutno postoje unutar modela otvorene koordinacije (MOK), koji će Komisija revidirati.

- **Na razini Unije prioriteta za djelovanje** su određeni i predstavljeni u odvojeno objavljenom Lisabonskom akcijskom programu Zajednice. Dogovor o njihovoj važnosti trebao bi omogućiti brzi napredak u donošenju odluka i, nakon toga, njihovoj implementaciji.
- Pojednostavljanje u strukturama izvještavanja bilo bi odraženo na razini EU-a **integriranjem u jedinstvene pakete trenutno postojećih, na Ugovoru zasnovanih koordinacijskih mehanizama na područjima ekonomije i zapošljavanja** (pod širim smjernicama ekonomske politike i zapošljavanja): to će biti učinjeno u godišnjem strateškom izvještaju koji će biti objavljivan svakog siječnja⁶.

Zemlje članice : postizanje rezultata je Ahilova peta Lisabonske strategije. Prijedlozi za poboljšanje mehanizama postizanja rezultata mogli bi razriješiti mnoge od teškoća. Međutim oni će funkcionirati samo ako su im zemlje članice istinski predane.

Na europskoj bi razini također bile jasno određene uloge:

Europsko vijeće bi imalo opću odgovornost za upravljanje procesom. Integrirani pristup usvajanja smjernica za nacionalne programe za rast i radna mjesta kao i za pojednostavljeno izvještavanje zemalja članica glede implementacije dopustit će Europskom vijeću čak i veću mogućnost upravljanja.

Europski parlament bi također bio uključen u ovaj proces dajući mišljenje o strateškom godišnjem izvještaju koje će razmatrati Vijeće. Predsjednici Parlamenta, Vijeća i Komisije mogli bi se nastaviti nala-

ziti redovito, uključujući i prije proljetnog Europskog vijeća, kako bi odredili na koji način zakonodavni prijedlozi povezani s Lisabonskim programom Zajednice mogu biti uključeni u zakonodavni proces. Komisija će također redovito obavještavati Europski parlament o analizi učinjenog napretka i mjera koje su zemlje članice usvojile.

Komisija će podupirati zemlje članice u osmišljavanju vlastitih lisabonskih programa i uspostaviti će strukture potrebne za upravljanje procesom. Ocjenjivat će ciljeve i mjere koje su zemlje članice usvojile, usmjeravati pažnju na teškoće koje leže u pozadini te koristiti svoj strateški godišnji izvještaj kako bi osigurala da se Unija kreće pravim putem. Uz upotrebu svojih ovlasti definiranih Ugovorom osigurala bi ispravnu primjenu zakonodavstva i ispunjenje lisabonskih obaveza zemalja članica.

Uloga **socijalnih partnera** bi također bila presudna. Njihova podrška u područjima kao što su aktivne politike tržišta rada, cjeloživotno obrazovanje ili predviđanje restrukturiranja u industrijskim sektorima biti će nezaobilazni. Prema tome, Komisija se i njima obraća u nadi da će osmisliti vlastite višegodišnje lisabonske programe za rast i radna mjesta koristeći ovlasti koje su im dodijeljene Ugovorom. Redovni tripartitni samit trebao bi biti posvećen evaluaciji učinjenog napretka i razmjeni najboljih praktičnih rješenja zemalja članica. Partnerstvo za rast i radna mjesta je, prema tome, potpuno u skladu s ambicijama partnerstva za promjenu koji su usvojili socijalni partneri na tripartitnom samitu u ožujku 2004.

Novi trogodišnji ciklus započet će 2005. uz nove, općenitije ekonomske smjernice i smjernice zapošljavanja, koje su postavljene kako bi zemljama članicama dozvolile da kroje svoje nacionalne lisabonske programe

⁶ »Rezultati vezani uz rast i radna mjesta: novi i integrirani koordinacijski ciklus ekonomije i zaposlenja u EU-u« (SEC (2005) 193), (http://europa.eu.int/growthandjobs/index_en.htm).

prema vlastitim nacionalnim situacijama. Ocjena bi bila napravljena u 2008. Detaljni pregled novog pristupa upravljanju objavit će se odvojeno.

U sažetku, prijedlog da se kroz partnerstvo dođe do rezultata na području rasta i radnih mjesta zasniva se na jasnom pripisivanju odgovornosti koje dozvoljava svim akterima da preuzmu nadležnost za djelatnosti za koje su odgovorni. Novi pristup raskrčit će džunglu postojećih obaveza izvještavanja. U biti, on pomiče točku interesa s koordinacije kroz multilateralne rasprave između 25 zemalja članica i Komisije na teme vezane uz pojedinačne politike (model otvorene koordinacije), uz dubinski bilateralni dijalog Komisije i zemalja članica o akcijskim programima utemeljenim na predanosti. Taj dijalog uokviren je postojećim, na Ugovoru temeljenim koordinacijskim instrumentima ekonomskih politika i politika zapošljavanja.

Konačno, ovaj pristup će nam dozvoliti da uživamo u istinskim sinergijama koje će rezultirati iz djelovanja na različitim razinama partnerstva i osnaživati se komplementarnostima sa i između zemalja članica. Na primjer, zemlje članice potvrđivat će nacionalne ciljeve za izdatke istraživanja i razvoja u svojim lisabonskim programima i naznačivati mjere koje namjeravaju provesti. Na razini Zajednice, podvostručavanje izdataka za istraživanje i razvoj predloženo je pod sedmim okvirnim programom, tako da se predviđa veliki broj strateških mjera koje će poticati izdatke za istraživanje i razvoj u zemljama članicama. Na temelju na-

cionalnih lisabonskih programa, Komisija će biti u stanju godišnje ocijeniti napredak naspram cilja od 3% BDP-a za istraživanje i razvoj za Uniju u cijelosti, te predložiti bilo koju potrebnu prilagodbu instrumenata politika, dati povratnu informaciju zemljama članicama i, ako je potrebno i bude ozbiljnih teškoća, izvijestiti Europsko vijeće.

Važan korak prema ostvarivanju predanosti na svim razinama vlasti je **informirati ljude** o Lisabonu.

Izazov zagovaranja u korist reforme ne prestaje s ovim izvještajem, niti s otpočinjanjem partnerstva za rast i radna mjesta na Europskom vijeću u ožujku. Lisabonski ambiciozni program reforme mora ići ruku pod ruku s nastojanjima objašnjavanja izazova s kojima se suočavamo. Argumentacija u korist reforme mora stalno biti dorađivana kako bi se uhvatio smisao hitnosti i kako bi se pokazalo da možemo pružiti odgovor – specifičan, europski odgovor. Širenje ove poruke zahtijeva stvarni i održivi napor.

Sve europske institucije moraju podijeliti taj zadatak. Međutim, primarna odgovornost leži na razini zemalja članica, gdje se poruke mogu prilagoditi nacionalnim potrebama i nacionalnim raspravama. Moramo uključiti sve one koji imaju udio i interes u europskom uspjehu – nacionalne parlamente, regije, gradove i ruralne zajednice, kao i civilno društvo. Komisija će se tijekom svog mandata odnositi prema programu za rast i radna mjesta kao prema centralnom dokumentu.

Summary

WORKING TOGETHER FOR GROWTH AND JOBS: A NEW START FOR THE LISBON STRATEGY

European Commission

*The European Commission report that was outlined by President José Barroso at the 2005. Spring European Council, addresses European economic and social issues in the context of the expiration of the first half of the ambitious Lisbon strategy. With that strategy, the heads of states and governments stated their commitment to make the European Union the most dynamic and competitive knowledge-based economy, capable of achieving sustainable economic growth with more and better jobs, stronger social cohesion, and respect for environment. However, the results to date have not matched the aspirations of growth and high employment, so the process has frequently stalled, and was dispersed in the sphere of implementation and legislation. Therefore this report was intended as a new start for the Lisbon strategy that would provide a sharper focus and more transparent mechanisms in achieving the common goal. The main guidelines are: **to make Europe a more attractive place to invest and work, to encourage knowledge and innovation for growth, and to create more and better jobs.***

The emphasis lies primarily on giving a boost to technological development, infrastructure, services, enterprise and competitiveness - as a path that would lead to more and better jobs. In terms of social policy measures, the document stresses the necessity of development and accessibility of higher education and lifelong learning, as well as the adjustment of work and family obligations in the context of new demographic patterns in Europe. In achieving these targets, the Commission is counting on the partnership of all participants, from the regional and national governments, through the business sector to civil society. During 2005. these guidelines have been embodied in a number of European documents.

Key words: economic growth, employment, education, stimulation of innovations, stimulation of investment, European Union.

86. str. prazna